EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 16.7.2025
SWD(2025) 556 final

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT

MÕJU HINDAMISE ARUANDE KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Euroopa Konkurentsivõime Fondi kohta

Lisatud dokumentidele:

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa Konkurentsivõime Fond, sealhulgas kaitseuuringute ja innovatsiooni eriprogramm, tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) 2021/522, (EL) 2021/694, (EL) 2021/697, (EL) 2021/783, tunnistatakse kehtetuks määruste (EL) 2021/696 ja (EL) 2023/588 teatavad sätted ja muudetakse määrust (EL) [EDIP]

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ aastateks 2028-2034 ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamisreeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2021/695

Ettepanek: Nõukogu otsus, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ rakendamise eriprogramm aastateks 2028-2034 ja kehtestatakse selle programmi osalemis- ja levitamisreeglid ning tunnistatakse kehtetuks otsus (EL) 2021/764

{COM(2025) 543 final} - {COM(2025) 544 final} - {COM(2025) 555 final} - {SEC(2025) 555 final} - {SWD(2025) 555 final}

Kokkuvõte

Mõjuhinnang ELi järgmise pikaajalise eelarve kohta – ELi konkurentsivõime rahastamine

A. Vajadus meetmete järele

Miks? Mis on lahendamist vajav probleem?

Viimase kolmekümne aasta jooksul on tootlikkuse lõhe ELi ja teiste arenenud riikide vahel suurenenud ning EL on muutunud vähem konkurentsivõimeliseks kui teised suured majandusriigid. EL on teistest suurtest majandustest maha jäänud mitmes valdkonnas, sealhulgas tehnoloogia areng, teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuslikkus, turu dünaamilisus ja tööstussuutlikkus. Seetõttu on Euroopa konkurentsivõime suurendamine muutunud kriitiliseks prioriteediks, nagu on välja toodud Draghi aruandes.

Nagu on sätestatud Euroopa Komisjoni konkurentsivõime kompassis[1], hõlmab Euroopa konkurentsivõime ELi suutlikkust suurendada tootlikkuse kasvu, elatustaset ja strateegilist autonoomiat kiiresti areneval üleilmsel maastikul. See kontseptsioon läheb kaugemale traditsioonilisest kulupõhisest konkurentsist, kuna selles rõhutatakse innovatsiooni, investeeringuid, vastupanuvõimet ja tööstuse tugevust, eelkõige rohe-, digi- ja elutähtsates sektorites.

Konkurentsivõime kompassis on kindlaks määratud mitu tegurit, mis on vajalikud ELi konkurentsivõime suurendamiseks: 1) innovatsioonilõhe kaotamine, 2) süsinikuheite vähendamine ning 3) liigse sõltuvuse vähendamine ja julgeoleku suurendamine. Lisaks tuuakse selles esile viis horisontaalset tugisüsteemi: 1) lihtsustamine, 2) tõkete kõrvaldamine ühtsel turul, 3) rahastamine, 4) oskused ja kvaliteetsed töökohad, 5) parem koordineerimine.

Euroopa Konkurentsivõime Fond keskendub peamiselt lihtsustamisele, rahastamisele ja paremale koordineerimisele.

Nende probleemide lahendamine avaldab eeldatavasti positiivset, kuigi kaudset mõju muudele konkurentsivõime kompassis kindlaks tehtud probleemidele nagu innovatsioonilõhe, vähendab Euroopa sõltuvust elutähtsate tehnoloogiate ja ressursside välisallikatest ning suurendab seeläbi julgeolekut ja vastupanuvõimet.

Mida selle algatusega loodetakse saavutada?

Algatuse üldeesmärk on luua investeerimissuutlikkus, et toetada Euroopa konkurentsivõimet strateegilistes tehnoloogiates ja sektorites ning võimendada ELi eelarve rahastamisvahendeid.

Täpsemalt edendatakse algatusega avaliku ja erasektori investeeringuid kogu investeerimistsükli jooksul, eelkõige investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni, ning kasutatakse paremini ära ELi eelarve riskide vähendamise potentsiaali, et maksimeerida selle ELi lisaväärtust. Lisaks suunab ja koondab see investeeringuid ELi strateegilistesse tehnoloogiatesse ja sektoritesse, et toetada süsinikuheite vähendamist, julgeolekut ja vastupanuvõimet. Samuti hõlbustab see juurdepääsu ELi rahastamisele kasutajakesksete, kiiremate, lihtsustatud ja ühtlustatud menetluste kaudu ning parandab ELi ja liikmesriikide investeeringute sidusust.

Milline on ELi tasandi meetmete lisaväärtus?

Esiteks kõrvaldab ELi rahastus sidusrühmadevahelise ja piiriülese koostöö ja integratsiooni edendamise kaudu riiklikud tõkked ja loob kriitilise massi ühiste probleemide lahendamiseks. Teiseks, kõrvaldades turutõrked ja mitteoptimaalsed investeerimistingimused ning tekitades majandusmõju, suurendab EL majanduslikku vastupanuvõimet, võimendab erasektori vahendeid, meelitab ligi kapitali, suurendab tootlikkust kogu ELis ning toetab majanduslikult kasulikke projekte, mis muidu ei pruugi õnnestuda. See toetab konkurentsi kogu ELis, kuna võimaldab valida välja parimad teaduslikud ja uuenduslikud ideed kõikjalt EList. Kolmandaks saab EL investeeringute tugevama suunatuse ja ressursside koondamise kaudu paremini lahendada kogu ELi hõlmavaid probleeme ja edendada ühiseid prioriteete, nagu digi- ja rohepööre.

[1] COM(2025) 30 final. ELi konkurentsivõime kompass.

B. Lahendused
Milliseid seadusandlikke ja mitteseadusandlikke poliitikavariante on kaalutud? Kas on olemas eelistatud variant? Miks?
Kaalutud on kolme peamist poliitikavarianti. Esimene võimalus on „tavapärane tegevus“, mille puhul säiliksid 14 programmi[2] eeskirjad, kuid komisjon püüaks tagada fondide horisontaalsema sidususe, laiendades Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormiga (STEP) võetud lähenemisviisi, et aidata üksikutel projektidel saada mitme programmi raames kumulatiivset rahastust. Teine võimalus on programmide parem koordineerimine ja ühine reeglistik, mis läheks kaugemale, ühtlustades eeskirju programmide vahel, eelkõige ühtlustataks eesmärke, tegevussuundi ja sambaid, samuti rakendusvahendeid ja horisontaalseid õigusnorme. Kolmas võimalus on programmide konsolideerimine uues Euroopa Konkurentsivõime Fondis, mis koondaks asjaomased ELi programmid ühte strateegilise juhtimisega fondi, kus programmide asemel on esikohal pigem poliitika. Selle variandiga loodaks ühtne investeerimissuutlikkus, et toetada strateegilisi sektoreid ja tehnoloogiaid, murrangulist innovatsiooni ja süsinikuheite vähendamist, luues sujuva investeerimistsükli alusuuringutest rakendusuuringute ning kasutuselevõtu, tootmise, teenuste ja lahendusteni. See on üles ehitatud väiksele arvule poliitikaharudele, mis on ELi konkurentsivõime ja vastupanuvõime jaoks üliolulised. Fondi juhtimine aitaks sellel kiiresti reageerida uutele väljakutsetele ja prioriteetidele. Kolmanda variandiga saavutataks tasakaal pikaajaliste investeeringute, näiteks teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks vajaliku prognoositavuse ning esilekerkivatele poliitilistele prioriteetidele reageerimiseks vajaliku paindlikkuse vahel. Eelistatud on kolmas poliitikavariant, kuna see pakub terviklikku poliitikameetmete kogumit, et kõrvaldada eespool kirjeldatud konkurentsivõimega seotud puudused ELi rahastamismaastikul. Eelistatud poliitikavariandi edu tagamiseks rakendab EL meetmeid võimaliku negatiivse mõju minimeerimiseks, sealhulgas tasakaalustades paindlikkuse ja prognoositavuse vajaduse.
C. Eelistatud poliitikavariandi mõju
Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) eelised?

[2] 14 ELi programmi käesoleva mõjuhinnangu kohaldamisalas on programm „Euroopa horisont“, innovatsioonifond, programm „Digitaalne Euroopa“, Euroopa ühendamise rahastu digitaalvaldkond, Euroopa Kaitsefond, laskemoona tootmist toetav õigusakt, instrument Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks ühishangete kaudu, Euroopa kaitsetööstuse programm, programm „EL tervise heaks“, Euroopa kosmoseprogramm, IRIS2, programm „InvestEU“, ühtse turu programm (VKEde tegevussuund) ja programm LIFE.

Eelistatud poliitikavariant tagaks investeeringutasuvuse 15 aasta jooksul, kusjuures kogukasu kulutatud euro kohta oleks 15,74 % suurem kui esimese variandi puhul („tavapärane tegevus pluss“). . Samuti suureneks Euroopa Liidu eksport esimese variandiga võrreldes 58 %, seda peamiselt investeeringute mahu suurenemise tõttu. Eelistatud poliitikavariandi üldine mõju ELi tootlikkusele on tõenäoliselt positiivne, sest see suudab ressursse eraldada tõhusamalt ja tulemuslikumalt.

See variant peaks vähendama ka toetusesaajate halduskulusid, integreerides juurdepääsupunktid ja kehtestades ühtse reeglistiku, lihtsustades rahastamisprotsessi ning luues tõhusama ja ettevõtjasõbralikuma keskkonna, millest saavad eelkõige kasu kiiresti kasvavad tööstusharud, VKEd, uuenduslikud idufirmad ja projektid, mis vajavad pikaajalist investeerimistoetust. Lihtsustatud ja täiustatud taotlusprotsess suurendaks selgust projektiarendajate jaoks ja lihtsustaks üldiselt juurdepääsu rahastamisele.

Eelistatud poliitikavariant tugevdab ka rahastamisprotsesse ja laiendab juurdepääsu rahastamisvahenditele, võimaldades ELil paremini ära kasutada oma potentsiaali erakapitali kaasamiseks ja suurendada eelarve paindlikkust. See variant tugevdab ka sidemeid alusuuringute ning teadusuuringute, innovatsiooni ja tootmise edasijõudnud etappide vahel, tagades dünaamilise majandusstruktuuri ELis ja ideede parema turuletoomise.

Turupõhiselt on ühtse rahastamisraamistiku eesmärk suurendada Euroopa ettevõtete konkurentsivõimet, muutes rahastamise kättesaadavamaks ja strateegiliselt kooskõlas olevaks. Samuti toetab see Euroopa strateegilist autonoomiat ja vähendab kriitilist sõltuvust.

Sotsiaalne mõju hõlmab töökohtade loomise, oskuste parandamise ja piirkondliku majanduskasvu edendamist eelkõige strateegilistes sektorites. Selle poliitikavariandi keskkonnamõju on tihedalt seotud süsinikuheite vähendamise ja puhta tehnoloogia esikohale seadmisega peamiste sektorite ja tehnoloogiatena. See keskendumine peaks avaldama positiivset mõju kliimale ja ELi liikumisele süsinikuheite vähendamise suunas.

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) kulud?

Juba ELi vahenditest toetust saavatele taotlejatele ja toetusesaajatele võivad tekkida mõned kohandamiskulud. Üleminek ühtsele integreeritud fondile nõuaks praeguse struktuuriga harjunud organisatsioonide kohanemist. Kuigi vajalik oleks esialgne kohandumine uue fondiga, peaksid toetusesaajad selle õppeprotsessi läbi tegema vaid üks kord, mitte mitme programmi puhul korduvalt. Üldine lihtsam juurdepääs ja vähem takistusi vähendaksid märkimisväärselt taotluskulusid üldiselt, sealhulgas suurema hulga taotlejate jaoks. Ühtse portaali väljatöötamine, mille juures tuginetakse rahastamis- ja hankeportaali ning STEPi portaali esialgsetele kogemustele, võib aidata häireid leevendada, samal ajal kui paindlik ja reageerimisvõimeline juhtimis- ja sidusrühmade võrgustiku struktuur võib aidata üleminekut juhtida. Lõppkokkuvõttes võiks lihtsam ja arusaadavam struktuur laiendada juurdepääsu rahastamisprogrammidele uute toetusesaajate jaoks, stimuleerides nii innovatsiooni sektorite vahel.

Milline on mõju ettevõtjatele, VKEdele ja mikroettevõtjatele?

VKEd, kes on juba tuttavad ELi rahastamisega, kannavad esialgu kohandamiskulusid seoses üleminekuga, nagu uute reeglitega kohanemine ja konsolideeritud taotlussüsteemi tundmaõppimine. Need kulud on eeldatavasti ajutised ja piiratud. Aja jooksul vähenevad VKEde halduskulud, mis on vajalikud asjakohaste rahastamisvõimaluste kindlakstegemiseks ja rahastamise taotlemiseks. Peamised eelised on ühtne juurdepääsu taotlemise portaal, lihtsustatud ja ühtlustatud eeskirjad ning ühtlustatud nõustamisteenused ja ühtne kontaktpunkt, mis muudab rahastamise kättesaadavamaks, vähendades samal ajal kulusid ja keerukust. VKEde toetus tuleb inkorporeerida konkurentsivõime fondi struktuuri, et tagada selle kasu realiseerumine.

Kas on ette näha märkimisväärset mõju riigieelarvetele ja ametiasutustele?

Ei, kuna tegemist on programmiga, mida haldab komisjon ELi tasandil otse või kaudselt rakenduspartnerite kaudu, kusjuures rahalisi vahendeid eraldatakse toetusesaajatele.

Kas on oodata muud olulist mõju?

Eelistatud variant suurendab tootlikkust ja parandab ELi üleilmset väärtusahela positsiooni, sealhulgas uusi turge loova murrangulise innovatsiooni kaudu. Tänu innovatsiooni ja tootmise toetamisele vähendab see sõltuvust ja parandab ELi ettevõtete turupositsiooni. Strateegiline juhtimine ja sihtotstarbeline rahastamine tagavad rahastamise prognoositavuse alates alusuuringutest kuni turul rakendamiseni. VKEd saavad kasu lihtsamast juurdepääsust rahastamisele, väiksematest halduskuludest ja lühemast toetuse saamiseks kuluvast ajast, mis parandab nende juurdepääsu kapitalile. Algatus võiks tugevdada strateegiliste sektorite konkurentsivõimet ning ELi positsiooni kriitilise tähtsusega ja kõrgtehnoloogia valdkonnas. Ülekanduva mõju kaudu saavad kasu ka naabersektorid ning suureneb nende tootlikkus.

D. Järelmeetmed

Millal poliitika läbi vaadatakse?

Seda algatust jälgitakse 2027. aasta järgse eelarve tulemusraamistiku kaudu, mida käsitletakse eraldi mõjuhinnangus. Tulemusraamistikus on programmi rakendusetapis ette nähtud rakendamisaruanne ning järelhindamine kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 34 lõikega 3. Hindamine toimub kooskõlas komisjoni parema õigusloome suunistega ja põhineb programmi eesmärkidega seotud näitajatel.